

אין עוד מלבדו

לע"נ מו"ר הגאון ר' יצחק אייזיק ב"ר בנימין זאב מנצ'ר זצוק"ל
נלב"ע י"ב תמוז תשפ"ג

ועד שבוטי שנמסר ע"י אחד הדרשנים שליט"א

פרשת בשלח

החיוניות שבביטחון

אם כל הניסים והמכות היו שיעורים באמונה, קריעת הים הייתה שיעור "בביטחון", לקפוץ למים בפועל, זה כבר סיפור לגמרי אחר... כי המח שלנו מפוצץ "ידיעות" כמה ה' מלך העולם, ה' גדול, גדול ה' ומקלל מאד (תהלים קמה, ג), ה' פקח עינים (תהלים קמו, ח), ה' הוא המפרנס היחיד, רק ה' מכלכל חיים, רק ה' זן את העולם כולו בטובו, וכן הלאה, מדוע אנחנו צריכים כל החיים לחזור שוב ושוב על אותן ידיעות פשוטות, 100 שנים 100 פעמים ביום לברך, ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם, וכל התפילות וכל התורה הכל מלא ידיעות שלכאורה אנו יודעים כ"כ טוב?

מסע ההשבה אל הלב

התשובה היא, המח יודע, אבל הלב... הלב מאד מאד רחוק, והתורה מצווה אותנו: וְיָדַעַתְּ הַיּוֹם וְהַשַּׁבָּת אֶל לִבְכָּךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים (דברים ד, לט), ואם היינו זוכים והידיעה הזו הייתה מגיעה אל הלב היינו ללא ספק האנשים המאושרים בעולם, כי אם האדם היה מתפלל בתחושה אמיתית שהוא מסתודד עם מלך העולם, לא היה מאושר ממנו בעולם, ואם האדם היה באמת מחובר לערך של מילה של תורה, הוא היה לומד אחרת, ולא היה מאושר ממנו בעולם, ואם האדם היה מחובר באמת לידיעה שאת כל אוצרות תבל במזומנים ניתן להשיג בברכת המזון, הוא היה מברך אחרת ולא היה מאושר ממנו בעולם, ואם

הנחיצות שבקריעת י"ס

אחרי 210 שנות סבל ושעבוד בל יתואר, אחרי 10 מכות ומיליוני ניסים, מה היה חסר? לו היו שואלים אותנו: למה כ"כ דרוש לנו כעת את קריעת ים סוף? מה שייך להוסיף על כל מה שראינו במו עינינו כמו: איך כל המים נהפכים לדם, איך טריליוני צפרדעים מתאבדים לתוככי התנורים, איך כל החול הופך לכינים, איך כל כינה תפורה לרשעות של אותו מצרי, איך כל חיות תבל מגיעים ברגע מכל העולם כולו למצרים, איך אש מתלקחת בתוך הברד, לשם מה אנחנו זקוקים כעת לקריעת הים? מה לא היה מספיק ברור בשיעורים המופלאים שענינו ראו ולא זר?

ובכן, הדבר דומה לילד הנוסע באופנים עם גלגלי עזר, הילד מרגיש מעולה, אבל אז יום אחד אמא שלו החליטה להסיר אותם, למה? זועק הילד, מה רע עם גלגלי העזר? והאמה מסבירה לו שזה עולם אחר לגמרי, זה נוחות, זה מהירות, זה משהו מעולם אחר...

או נחשוב היה אומר הרב אביגדור מילר זצוק"ל, על ילד שאמו מזהירה אותו מלגעת בתנור רותח הזהרות חמורות והסברים ללא סוף, הוא "ידע" שזה רותח... אבל יום אחד הוא נגע וחסף כווייה והשמיע צרחת שהרעידה את הבית... כעת הוא לא רק יודע, כעת הוא "הפנים", כעת "נפל לו האסימון"... כעת כל ההרצאות ירדו באחת אל "הלב".

הילדים לאביו ושאלו: למה התכוון אבא בעניין בניית הגשר? השיב לו אביו: שהמדובר הוא על הגשר שבין המחלל, שהוא הגשר המורכב בעולם, וכל החיים הוא מנסה לבנותו...

חשיבותה הרבה של מניעת כעס אחד

מאחר ואנו בפרשה של אמונה ובטחון, ואחד הדברים שהכי סותרים לאמונה ובטחון הוא הכעס עד כדי כך שחז"ל אומרים שכל הכועס כאילו עובד ע"ז, חשיבות רבה ישנה לשמיעת הסיפור שסיפר רבי משה אריה פריינד זצ"ל, אב"ד ירושלים, סיפור ששמע מחמיו, כי פעם נסע עם רעהו לשפוך שיח על קברי צדיקים בגולה, בהגיעם לבית החיים העתיק בעיר למברג, הבחינו במצבה בעלת כיתוב מעניין: "פה נטמן פלוני בן פלוני צדיק נסתר". תמהו השניים: מיהו האיש הטמון כאן? ומה מעשיו? החליטו לפנות אל הנהלת ה'חברא קדישא' כדי לשאול על כך, לא בנקל נפתחו לפניהם הספרים, אך בסופו של דבר הצליחו ומצאו שכתוב שם את דבר המעשה הבא:

רבה של למברג, שהיה צדיק נשגב וקדוש עליון, הלך כדרכו לטבול בערב יום השבת. בעודו עומד בבית המרחץ, נגש אליו אחד מיהודי העיירה, עני מרוד ודל מראה, היכהו חלושות על כתפו עם המטאטא שבידו, ואמר לו: "הנה בשבוע זה צמתך היום וגם מתמול שלשום, דע לך שגם אני צמתי כן". לאחר דקות מספר היכהו שוב ואמר לו: "הנה בשבוע זה התעניתך 'תענית הפסקה' משבת לשבת, דע לך שגם אני התעניתי כן.

אמנם הנפקא מינה בינינו הוא, שאתה, בבואך מבית הכנסת לאחר תפילת ליל שבת ולאחר כל השבוע בו לא טעמת מאומה, תאכל בשר ודגים וכל מטעמים. ואילו אני, בבואי לביתי, לא אוכל כי אם פת קיבר במלח ומים לחץ". "ודע לך" – הוסיף – "שבאם תבוא בליל שבת ותראה שחתול אכל את הדגים המוכנים עבורך, ותעלה חמתך ותבוא לידי משהו של כעס – שוב אין שום ערך לכל ה'תענית הפסקה' שהתענית". סתם ולא פרש. והנה, בליל שבת, לאחר שקידש הרב על היין, המתין להגשת הדגים,

הלב היה מבין שכל הרפואות בעולם נמצאים בברכת אשר יצר הוא היה מברך לגמרי אחרת... ואם יהודי היה יודע שכל הברכות בעולם נמצאים בברכת כהנים ואף יותר מברכתם של כל צדיקי העולם [שהרי כתוב "ואני אברכם", הקב"ה בכבודו ובעצמו – מקור כל הברכות], הוא היה מעריך ומחשיב ואז הברכות היו פועלות עליו ללא גבול, כי כל הפעולות והתפילות כולם אמורים להישלח אל הלב, וכדי שהדברים יחלחלו אל הלב חייבים להיות עם המילים לגמרי, כי אדם שאומר את המילים ללא מחשבה וללא כוונה לספר ללב את הדברים, דומה לחולה שבמקום לקחת את התרופה לקח את "המרשם" ובלע אותו...

ומשום כך, ההלכה היא: שאם לא השמיע לאוזנו לכתחילה לא יצא, למי אנחנו מספרים שה' גדול גיבור ונורא אם לא לנו? כל התפילה כולה היא סיפור שאנחנו מספרים לאדם אחד שזה אנחנו, ומי שנדמה לו שהוא אומר לקב"ה שהוא גדול גיבור ונורא וכו' לא יצא עדיין מהגנון... וכך עיקר הכוונה בקדיש, שבורא עולם יתגדל ויתקדש לעילא ולעילא בעינינו אנחנו, ושכל הפעולות שלנו יתרוממו כל הזמן ללא הרף, יש כ-8 מיליארד בני אדם בעולם כל אחד מהם תופס את אדון העולם תפיסה יחודית משלו, וככל שאדם מתבונן, שואף, מתחנן ומתפלל להשגתו יתברך, כך יגדלו השגותיו באופן שאין לשער. ואכן אין כלום בעולמנו חוץ מהשגתו יתברך ויתעלה שמו, והרחמן הוא יזכנו לְדַעַת בְּאֶרֶץ דְּרָפָה (ע"פ תהלים סז, ג), המסע הזה כולו הוא ההפנמה וההשבה אל הלב.

הגשר המורכב בעולם

מסופר על אדמו"ר צדיק וזקן מאד ששכב בבית החולים, ואחד הרופאים שהתעניין אודותיו ניגש אליו ושאלו: מה כבודו עושה בחיים? ענה לו האדמו"ר: "אני בונה את הגשר הארוך הכבד והמורכב בעולם", הפנה הרופא את פניו לעבר משפחתו של האדמור בנסיון "לפענח" את דברי הזקן, האם אביכם הוא מהנדס? ממש לא - השיבו הילדים, אז אולי אלו התרופות ששבשו את דעתו? נגש אחד

אך בני ביתו אמרו לו שחתול אכלם... באותו רגע נזכר הרב בדברי העני, ולא כעס כלל. הוא הבין כי אותו עני אינו איש פשוט כלל, אלא ודאי קדוש עליון הוא. מיד שלח את משמשו אליו.

כשראה העני את המשמש ושמע כי נשלח על ידי הרב, אמר: "בשעה שצדיק נסתר בא לידי גילוי, עליו להסתלק מן העולם תכף ומיד. אילו היה רבך בא בעצמו הנה, היה באפשרותי ללמדו רזי עולם בעת הזאת". המשמש מיהר לרוץ אל הרב ולמסור לו את הדברים, והרב הזדרז לרוץ אל בית העני, אך כשהגיע לשם כבר מצאו ששבק חיים לכל חי... הרב הורה לטמון אותו בחלקה חשובה, וקבע את נוסח המצבה: "פה נטמן פלוני בן פלוני צדיק נסתר". אותו צדיק נסתר העדיף להתגלות, ובגין כך להסתלק מן

העולם, רק כדי למנוע מן הרב כעס אחד!

ללמדנו כי מדות רעות בכלל, ומדת הכעס בפרט, מוציאים את האדם מן העולם. יש לזכור לגבי מדת הכעס את אותה אמרה נכונה שאומר העולם: אף על פי שצריכה להיות לו לאדם אש בוערת לה' ולתורתו, מכל מקום עליו להיזהר שלא ייכוו ממנה אחרים... (ומתוק האור – דוד המלך).

בספר פניני הימים הביא, שרבי יחזקאל אברמסקי זצוקלה"ה ז"ע סיפר שכאשר היה ר' חיים בריסקער בשנות המלחמה במינסק הוא עצמו היה רב ביסמאלעוויסש היה נוסע מפעם לפעם אליו למינסק לתקופה של כמה חודשים.

ובאחת מנסיעותיו ברכבת התגלגל לידי ספר אשר בהקדמתו כותב ביאור על הפסוק בפרשתינו: וַיֵּבֹאוּ מִרְתָּה וְלֹא יָכְלוּ לְשִׁתּוֹת מֵיָם מִמֶּרֶה כִּי מָרִים הֵם... וַיֹּרְהוּ ה' עַץ וַיִּשְׁלַח אֶל הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם (שמות טו, כג-כה), וקודם שאמר את הביאור הקדים ואמר: זאלס איר וויסן מיינע טייערע דאס איז נישט דער פשט אין פסוק אבער דער ז'רגון איז גוט (שתדעו יקירי, זה לא הפשט בפסוק, אבל הצלצול, דהיינו הרעיון, טוב) ואת זה אמר לרבי חיים זצוקלה"ה ז"ע כשאמר לו את הווארט הזה שכתוב בספר, לאחר שהקדים דברים אלו אמר את הביאור: ויבואו

מרתה, והיינו, הגיעו למצב של מרירות, ולא יכלו לשתות מים, אין מים אלא תורה, והיינו כי יש תקופות אצל בן אדם כמו שמצינו בראשונים שיש ימי האהבה ולפעמים אדם מגיע ויש ימי השנאה, יש ימים יותר טובים ויש ימים טובים פחות, אפשר גם להגיע למצב של ויבואו מרתה, מר לו, ולא יכלו לשתות מים היינו תורה, הוא לא יכול לשתות מים ולעסוק בתורה, כי מחמת המצב של המרה מגיע מצב שאף דברי התורה מרים הם אצלו, במצב שהוא נמצא הוא לא יכול לשתות מים כי מרים הם, ויורהו ה' עץ, הקב"ה הורה לו עצה, וישלך אל המים וימתקו המים, "אז מאן ווארפט זין אריין אין לערנן דאן ווערט דאס זיס" (זאת העצה שישליך את עצמו לתוך הלימוד בלי הכנות, ואז וימתקו המים) ואז תבוא המתיקות.

לחם מן השמים כמוה כלחם מן הארץ

בפרשה יש את הנושא של המן – לחם מן השמים, נס גמור שבא באופן קבוע – יומיומי, שזכו לו אנשי דור דיעה דור המדבר, היה אומר ר' יחזקאל לווינשטיין זצוקלה"ה ז"ע, התרגלנו ללחם מן הארץ, אבל אילו היינו מתרגלים ללחם מן השמים והיו מספרים לנו שיצא לחם מן הארץ... בשיחה שנשא רבי נתן צבי פינקל זצוקלה"ה ז"ע אמר, שהרגל מפחית את ערך הדברים החשובים, "כח ההרגל הוא מן המפסידים הגדולים ביותר", לאחר שנפש האדם מתרגלת לדבר פוחת ערכו בעיניה.

יסוד לדברים אלו אנו מוצאים כאן בפרשת ירידת המן, כאשר הקב"ה המטיר לבני ישראל במדבר לחם מן השמים דְּבַר יוֹם כִּי־יִוָּמָו (שמות טז, ד). באו הם והתלוננו בפני משה: וַעֲתָה נִפְשָׁנוּ יִבְשָׁה אֵין כֹּל בְּלִתֵּי אֶל הַמָּן עֵינֵינוּ (במדבר יא, ו), וכי מה רע באכילת המן לחם שמים? אך הדבר מפורש בחז"ל משום שאכלו מן בשחר מן בערב וכפירש"י שם, ועוד הוסיפו לאחר מכן ואמרו: וְנִפְשָׁנוּ קָצָה בְּלָחֵם הַקֶּלֶקֶל (שם כא, ה), כלומר חשיבות המן פחתה בעיניהם אף פחות מלחם רגיל, והנה, כאשר נכנסו לארץ ישראל ופסקה ירידת המן, כתוב: וַיִּשְׁבֹּת הַמָּן מִמִּחְרַת בְּאֶכְלָם מֵעֶבֶר

שלא יצטרכו החיילים לעבוד כה קשה, מיד פרצו כל הנמצאים שם בצחוק, כי דבר ברור הוא לכל שרק על ידי הקשיים האלו יהיו החיילים מאומנים ומחושלים כמו שצריך.

אם נתבונן, נשים לב, שלפעמים אנחנו ממש כמו אותה זקנה, מצד אחד אנחנו רוצים חיים ללא קשיים, ומצד שני חשוב לזכור שרק על ידי זה נהיה מחושלים יותר, ונגיע לפסגות גבוהים יותר, יש פתגם שאומר: החיים הם כמו אופניים, כשקשה לך סימן שאתה בעליה... בודאי שלא צריך להביא את הקושי אלינו, וכמו שמבקשים כיוצ"ב: ואל תביאנו לידי ניסיון, אבל אחר שכבר בא הקושי יש לשמוח בו, ולהבין שזה סולם שעשוי לטפס עליו, כמו שמדרגה היא לא מכשול, אדרבה היא נועדה כדי להעלות את האדם... וזהו אודך פי עֲנִיתָנִי (תהלים קיח, כא) - שאמר דוד המלך ע"ה.

ההרקה שמצמיחה

נסיים בתיאור נפלא מן הצומח: גרעין אחד שכב מיאוש על הרצפה... שמש גשם, פה ושם גם דרכו עליו, ועדיין היה "מבסוט"... יום אחד תפס אותו ברנש והחליט לקבור אותו חי... הוא צרח: הלו, מה אתה עושה לי? מה רוצים ממני...? אך הברנש לא שם עליו, קבר וגם כיסה אותו והלך. והגרעין המשיך לזעוק במעמקי הקבר כמה קשים החיים...? וכך הוא הלך ונרקב עד שהתחיל לצמוח... וכמה שכל הגרעין הטיפש הזה יכול ללמדנו.

הָאָרֶץ וְלֹא הָיָה עוֹד לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן וַיֹּאכְלוּ מִתְבוּאֹת אֶרֶץ כְּנָעַן בְּשָׁנָה הָיְיָא (יהושע ה, יב), ופירש רש"י ולא היה עוד לבני ישראל מן, לפיכך ויאכלו מעבור הארץ, אם היה להם מן, לא היו אוכלים מן התבואה, שהמן היה נוח להם, ומבואר כי בעת שהמן ירד מידי יום ביומו הם התייחסו אליו כ'לחם קלוקל', אך לאחר שפסקה ירידת המן הם החלו להרגיש בחסרונו ואת מעלתו המרובה מלחם. מה רב ההתבוננות הנוקקת בזה.

וחשבתי שכמו ה"אבק" שהמציאו ממציאו של עולם, שכעבור כמה ימים עד שדבר מתכסה באבק וזה בגשמיות, אבל כנראה שברוחניות ההרגל הוא האבק, וזה כבר מתרחש במהירות הרבה יותר עצומה, ואם נתבונן נראה איזה כמויות אבק הצטברו על כל מצווה שאנחנו עושים, ותמיד אני חושב לדוגמא את "ברכת החמה" שהיא אחת לכ"ח שנים וכולם משכימים בעלות השחר ורצים לטבול ויש "אש" באוויר, והנה בכל בוקר מברכים יוצר אור וכו'.

כי נפלתי - קמתי

לשאלה מדוע אנחנו זקוקים לקשיים? צריך לזכור שזרעים צריכים חושך כדי לגדול. ענבים צריכים שירמסו אותם לפני שיהפכו ליינ. גולם צריך להיאבק בפקעת כדי לצאת ולהפוך לפרפר. אם לא מועכים את הזיתים, לעולם לא יצא מהם שמן זית... מרים זה מרים, מר זה רם, הקושי הזה ירומם אותך.

וכתוב בספרים שזהו ותקח מרים הנביאה... את התף בידה, ותצאן כל הנשים אחריה בתפים ובמחלת (שמות טו, כ), דוקא את התוף, כי את התוף מכים כדי להפיק ממנו שירים, צריך לדעת שכל קושי מגדל את האדם יותר, ואדרבה רק על ידי נסיונות האדם נעשה מרומם.

וכמו שמספרים, שפעם אחת באה קבוצה של תיירים לראות את האימונים של הצבא, והנה רואים התיירים איך שהחיילים מתאמנים בפרך עולים ויורדים כל מיני סוגי הרים וגבעות עם מסעות כבדים על כתפיהם נגשה אחת הזקנות למפקד ואמרה לו: אני מוכנה לתרום שתי מיליון דולר בכדי שיסדרו את כל ההרים והגבעות, כדי

ניתן לקבל את הגליון במייל

e0527167700@gmail.com

לפרטים, לתרומות, להערות ולהארות

052-716-7700